

KAPITOLA VERSOLOGIE

Rým

Většina informací je v přiložené prezentaci, zde jen několik doplnění.

1. slide: základní definice rýmu

2. slide ukazuje, že rým nemusí být vždy na konci verše, uvádí i jiné případy (začátek verše, konec poloverše aj.)

3. slide: zvuková shoda může mít různou míru – rýmu předcházejí ještě méně dokonalé typy zvukové shody („ještě to není rým“), a to je asonance a konsonance;

rým samotný může být také více či méně dokonalý (od neúplného po bohatý)

4. a 5. slide: zvláštní typy rýmů, které můžeme pojmenovat

6. slide: způsob, jakým jsou v básni uspořádány rýmy, může být různý, i každá sloka básně může být rýmovaná různě. Většinou je však jedno schéma platné pro celou báseň. Následují nejobvyklejší schémata (slidy 6, 7, 8); pozn. k postupnému rýmu: spojuje verše **přes hranice strof**

7. slide: ocasatý rým se může objevit v jakémkoli schématu

Funkce rýmu:

1. základní funkce je eufonická (libozvučnost rýmu nás upozorní na jeho další funkce)

2. rytmická a metrická: rýmující se slova (popř. tvar ve spojení s předložkou) mají stejný rytmus – rým tak podporuje rytmickou stavbu verše a zvýrazňuje konce veršů jako metrických jednotek – v tomto smyslu můžeme rozlišovat rým mužský (rýmující se slabika

má přízvuk – tzn. poslední slabika je těžká = jambický verš) a rým ženský (rýmující se, tedy poslední, slabika nemá přízvuk = trochej, daktyl); v češtině tedy je převaha rýmů ženských (v jambu se píše daleko méně)

3. významová funkce: rým upozorňuje na důležité motivy básně (rýmu si všimneme, silněji si tedy uvědomíme slova, která ho tvoří, a jejich význam)

4. funkce kompoziční a architektonická: rým k sobě váže zvukově a významově nejen dva verše, které se rýmují, ale v pravidelném spojení s dalšími rýmy spojuje verše do strofy, příp. celé strofy do básně

Absence rýmu

Rým v básni **vůbec být nemusí** (např. moderní poezie, v níž se užívá volný verš – ten většinou rýmovaný nebývá).

Pokud je báseň pravidelně rýmovaná a najednou v ní rým chybí, podtrhuje se význam toho nerýmovaného slova, autor tak záměrně vyvolá estetický účinek, najednou scházející rým může mít např. komický efekt.

A naopak: báseň může být převážně nerýmovaná a tu se v ní rým objeví – opět to má estetický účinek, rýmu si obzvláště všimneme;

jedná se o tzv. sporadický rým = rým, který se objevuje ve verších většinou nerýmovaných, např. v každé strofě jen jednou.